

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU34

Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Ändringen innebär att förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare ensam i mål om överprövning enligt lagen om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt. Därmed kommer prövning av dessa mål att omfattas av samma reglering som övriga upphandlingsmål när det gäller rättens sammansättning.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:152 Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder
 till premiepensionens fondtorg5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag7

 Propositionen7

Bilaga 2

Regeringens lagförslag8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:152.

Stockholm den 3 juni 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Fredrik Kärrholm (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Martin Melin (L) och Rebecka Le Moine (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2024/25:152 Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg. I propositionen föreslås att rättens sammansättning i mål om överprövning enligt lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg ska vara densamma som i övriga upphandlingsmål.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Förslaget innebär att förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare ensam i mål om överprövning enligt lagen om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt.

Bakgrund

Vid avgörande av mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt (18 § fjärde stycket 5 lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). Mål om upphandling är av brådskande karaktär, vilket motiverar att nämndemannamedverkan kan undvaras trots att målen många gånger är av kvalificerad art (jfr prop. 1996/97:133 s. 49).

Propositionen

Frågan om rättens sammansättning behandlades inte när lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg infördes. Enligt regeringen saknas det skäl att särbehandla mål om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg i förhållande till övriga upphandlingsmål. Regeringen föreslår därför en ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar som innebär att prövning av dessa mål ska omfattas av samma reglering som övriga upphandlingsmål när det gäller rättens sammansättning. Det innebär att förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare ensam, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt.

Ikraftträdande

Regeringen anför i propositionen att lagändringen syftar till en mer ändamålsenlig domstolsprocess och därför bör träda i kraft så snart som möjligt. Den 1 augusti 2025 bedöms vara den tidigaste tidpunkt detta kan ske.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser därför att regeringens lagförslag bör antas av de skäl som anförs i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:152 Rättens sammansättning vid överprövning av upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289)
om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärder som endast avser måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som endast avser rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende, och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål om bevissäkring och betalningssäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om en uppgifts eller handlings undantagande från kontroll enligt skatteförfarandelagen eller någon annan skatteförfattning,
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § samma lag, mål om omedelbar insats enligt 4 kap. 1 § lagen (2024:79) om placering av barn i skyddad boende, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2025:41

ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål om preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner *eller* lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet *eller lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg*,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt,

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post,

9. mål enligt lagen (2024:954) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster som avser en

a) inspektion,

b) prövning av om en handling skyddas av advokatsekretess enligt 3 kap. 14 § samma lag, eller

c) tillfällig begränsning av mottagarnas tillgång till en tjänst eller ett onlinegränssnitt, och

10. mål om betalningssäkring enligt socialförsäkringsbalken eller lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2025.